



Per Øverland: Historieglimt 222

- Dalen Hageby

Den gamle Dalen gård fra år 1735 domineres i dag av en høgskole og en hageby. Opprinnelig var det to husmannsplasser, kalt Nedredalsplassene, under Rønningen gård. Det er i dag ikke lett å se at det er et lite dalføre her. De ble solgt i 1735 til rådmann Hans Hornemann i Trondhjem, og gitt det offisielle navnet Dalen ved skyldsettingen i 1769, men ble til daglig kalt Hornemannsdal. Jordene ble kultivert og gården drevet fram. Den var i familien Hornemanns eie til 1793. Dalen gård tilhørte Lorckfamilien fra 1793 til 1852, og gikk da under navnet Lorckdalen. Deretter var den prestegård for den residerende kapellanen i Strinda prestegjeld til 1905, da den ble solgt for å bli blindeskole. Dalen



Fra Dalen Hageby. Foto: Bjørn Lien.

offentlige skole for blinde stod ferdig i 1912 og ble drevet på Dalen til den i 1976 flyttet til Melhus. Senere har

Dronning Mauds

Minne, Høgskole for barnehagelærere, holdt til på eiendommen.

Dalen hageby ble bygget i 1960-årene like øst for blindeskolen. Den omfatter 52 boenheter, eneboliger i rekke, som ligger omkring en stor felles plen og felles lekeplass. Den har en hesteskoformet vei som går inn fra Thonning Ovesens gate og ut igjen i samme gate. Byggherre var Dalen hageby a/s ved overrettssakfører Guttorm Stokbak. De øvrige ansvarlige var

rørleggermester Gunnar Fridén, byggmester K. N. Sjøhaug (senere M. Vårvik), og malermester I. Sylthe. Arkitekt var Jarle Øyasæter. Opprinnelig var det søkt om å få oppføre to villaer i en høyde (nr. 2 og 4) til G. Fridén og G. Stokbak, men snart kom planen for hele hagebyen. I den første planen er rekkene langs jernbanen tegnet i 90 graders vinkel på dem som faktisk ble bygd senere. De ble snudd fordi det var planlagt en motorvei mellom jernbanen og hagebyen. Disse planene båndla arealet langs jernbanen i mange år fremover.

Husene ble fra først av kjøpt til selveie. Tomtene var opprinnelig bykslet, men ble senere solgt til selveie. Bortsett fra nr. 2 og 4 er alle husene i to høyder med full kjeller og en garasje med redskapsbod og søppelrom. Husene er lite endret gjennom årene. Det mest synlige er at noen huseiere har brutt den opprinnelige fargekoden med blå, grønne og gule jordfarger og malt sine hus røde. Mange eiere har bygd verandaen i andre etasje inn til utvidelse av baderommet. Hagebyen ble et godt sted å bo. Mange av familiene ble boende i mange år. Flere som har vokst opp her, er selv blitt huseiere. Helt fra opprinnelsen har huseierne vært forpliktet til å være medlemmer av Dalen hageby vel. Det er en velforening som ivaretar felles interesser og særlig oppgaven med å stelle fellesområdene. Hagebyen består av to boligtyper, hvor rekkehus i to etasjer, enebolig i rekke, rammer inn et felles grøntområde med ballplass og lekeplasser. Mot vest avgrenses området av enetasjes vinkelhus med tverrstilt fløy i to etasjer. Hver boligenhet har en privat hage mot syd eller vest. Alt annet areal, inklusive stikkveier til hver bolig, lekeplass og grøntarealer, er fellesarealer og utgjør et sameie for de 52 boligene.

Hagebyen er et sentralt, men rolig og familievennlig område. Den er et godt og trygt bomiljø både for barn og voksne. På lekeplassen og grøntområdene kan barna være trygge. Dalen hageby har vakt interesse som typisk for etterkrigstidens forstadsbebyggelse i Norge og er foreslått fredet eller vernet som et godt norsk eksempel på den gamle engelske idé om hagebyen, en «garden city». Den er rosende omtalt i arkitekturhistorikeren, professor Tore Brantenbergs bok *Hus i hage*, Oslo 2002, sider 102-109. Boka er utgitt i samarbeid med Den norske stats husbank, og har denne interessante undertittelen: *Privatliv og fellesskap i små og store boligområder*. Brantenberg fremhever særlig: «Et lite boligområde kan i sin enhetlige utførelse tilby egenskaper som forbindes med hagebyene, godt tilrettelagt for felles og private

aktiviteter, med fine romvirkninger, god boligstandard og materialkvalitet». For noen år siden hadde undertegnede besøk av arkitekten. I en lang samtale i vårt atrium fikk han høre at hans intensjoner var oppfylt. Hans hovedtanke var at privatlivet skulle skjermes samtidig som naboene skulle kunne møtes uten at de kom for nært innpå hverandre. Dalen Hageby Vel eller Velforeningen skulle være et viktig redskap for å møte naboer. Slik har den fungert med dugnader høst og vår og med samlinger ute i det fri både ved juletretenning til jul og feiring til St. Hans.

I skrivende stund i 2016 er det et svært gravearbeid i gang i hagebyen. Det skal skiftes ut vann- og avløpsrør til alle hus og legges egne rør for overflatevann. Mye av asfalten og mye av gressplenene blir gravd opp. Trær blir tatt bort. Når arbeidet er ferdig en gang neste år skal plener og veier igjen bli satt i stand. Kommunen har vedtatt at veien i hagebyen skal få anlagt fortaug. Det har en ekstraordinær generalforsamling i Velforeningen godtatt mot et stort mindretall. Dette vei- og fortaugsnett vil gjøre hagebyen til et mer bymessig område. Som en sa på generalforsamlingen: *«Vi må slutte å tro at vi fremdeles bor på landet!»*. Et problem som har oppstått gjennom de senere år, er at flere parkerer bilene sine ute på asfalten og ikke inne i sine garasjer, carportene, som brukes til alt mulig annet. I tillegg har utenforstående begynt å parkere sine biler inne på Dalen for å gå til sitt arbeid eller til forretninger. Med fortaug vil det i praksis bli parkeringsforbud langs fortaugene som blir for gående og for barnevogner og kjørebanelen for bilene i fart.